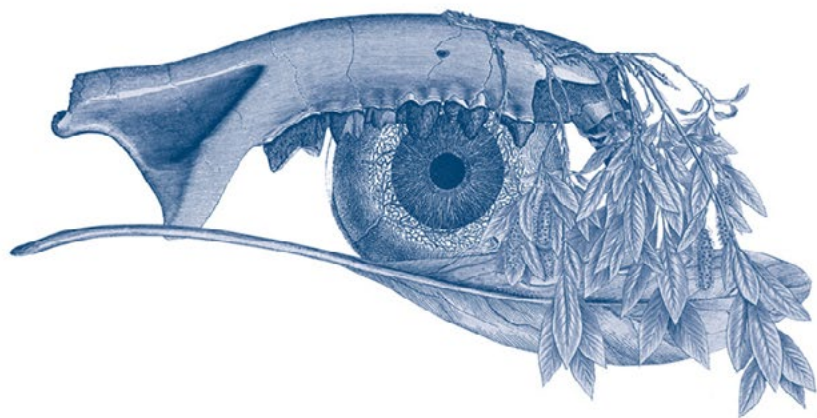

SEVERSKÝ BESTIÁŘ

ANDREA
LUNDGREN OVÁ

KNIHA ZLIN

Severský bestiář

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.knihazlin.cz
www.albatrosmedia.cz

 KNIHA ZLIN

Andrea Lundgrenová
Severský bestiář – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

fleet

SEVERSKÝ BESTIÁŘ

ANDREA
LUNDGRENOVÁ

Přeložila Petra Hesová

KNIHA ZLIN

SWEDISH
ARTSCOUNCIL

This translation was published with a subsidy from the Swedish Arts Council, gratefully acknowledged.

Lidské hranice nejsou dány
Bohem, ale jsou božské. Řečeno
jinými slovy: poznáváním vlastních
hranic se člověk stává božským.

GEORGES BATAILLE

|

... protože některým je dáno
ze své kůže vystoupit a jiným
v ní přebývat...

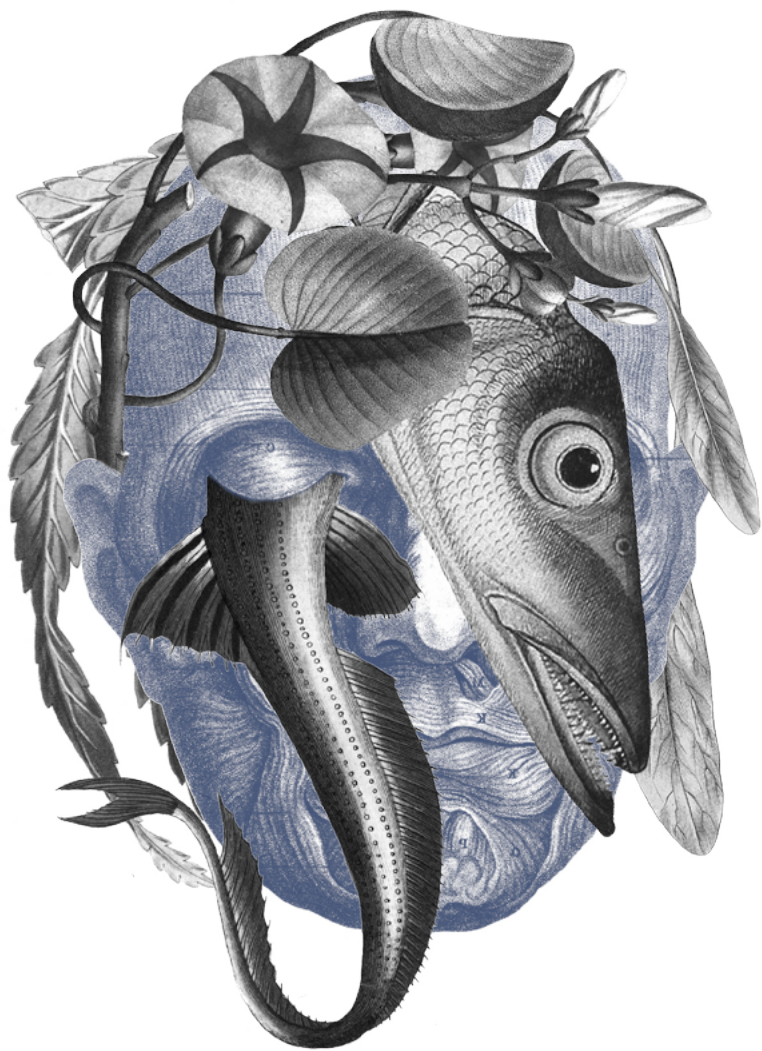
DJUNA BARNES

|

Přirozeně nepopírám, že duši
odděluje od světa propast, jsem
však přesvědčen, že na samém
jejím dně lze dříve nebo později
zahlédnout možnost nové, dosud
netušené symbiózy, jež neponechá
duši ani svět v jejich původní
nedotknutelnosti.

LÁSZLÓ F. FÖLDÉNYI

|

PYLAČÍ KŘIK O NOCÍCH

Když dojdu k okraji svahu, vidím ho dole na úzkém pásu břehu, který vymezuje pevninu vůči sráznému korytu řeky. Na sobě má šedomodrou větrovku s tyrkysovými proužky po stranách, v níž chodí odjakživa. Slunce stojí vysoko na obloze a vrhá na vodu oslepující pruh. Javory se probarvily do žluta a oranžova a táta tam stojí a potýká se s houštinami. Mezi maliním, střemchou a jeřabinami se téměř ztrácí. Na popraskaný pařez vedle si odložil zahradnické nůžky. Skloní se, uchopí několik bodláků a vytrhne je ze země. Oklepe z nich největší hrudky hlíny a odhodí plevel na kolečko. Ve slunečním svitu se třpytí vodní hladina i tátovo čelo. Když si všimne, že stojím nahoře na svahu, narovná se a zahradní rukavici si otře pot z tváře.

|

„Nemohl jsem v noci spát,“ podotkne, když dojdeme do kuchyně.

Uvaří kávu a já se usadím na pohovku. Čalounění je ošoupané. V dětství jsem míval ve zvyku lehnout si tam při psaní úkolů na břicho a mimoděk přejíždět po kytičkovém vzorku rukou. Látka je trochu žmolkovatá a místy prosvítá pěnovka.

„Proč jsi nemohl spát?“

Posadí se naproti mně. Stůl, na němž spočívá jeho pravá ruka, je samý kroužek po hrncích s horkým dnem.

„Dole u řeky křičel nějaký pták. Kolem čtvrté ráno. Nahlas.“

„Co to bylo za ptáka?“

Natáhne se po novinách složených na stole a dá se do listování, ačkoli je mi jasné, že už je četl. Na okraj strany s křížovkou něco přikreslil. Silueta opeřence působí jako špička totemu. S nepatrným úsměvem nakloním hlavu lehce na stranu, jestli neuvidím lépe, ale on dál obrací stránky.

„Rozhodně jsem ho tu teda nikdy předtím neslyšel,“ prohlásí. „Ozval se dvakrát, v rychlém sledu. Píííííp, píííííp. Pořád dokola jako siréna. Nedalo se přitom usnout, a tak jsem šel ven.“

„A zahlédl jsi ho?“

„Ne, musel být někde dál, někde po proudu směrem k mostu.“

Vstane a přinese kávovou konvici. Nejdřív nalije mně a potom sobě. Zmíním se o mléku a zvednu se, že se podívám do lednice. Skleněné poličky jsou lepkavé,

ve skvrnách ulpělo pár vlasů, ale jídla je tam dost. Několik otevřených konzerv, cibule, klobása s rýžovou kaší. Znovu se posadím. Z bleděmodrých očí mu čiší znavená prázdnota, jako u starého tažného psa. Když zvedá křehký šálek k ústům, chvěje se mu ruka. Porcelán po babičce. Vytahuje ho, jen když přijdu na návštěvu. Jinak používá vždycky větší hrnek z bývalé práce. Musel z ní odejít před dvěma lety. Prý kvůli zádům, která se od té doby sice spravila, ale vracet se prý nemá smysl. Moc bych se tam honil, tvrdil. Už toho bylo dost.

„Určitě to byl jeřáb,“ podotknu a pomalým pramínkem si nasypu do šálku půl lžičky cukru.

Nemám ponětí, proč to dělám. Kávu piju jen neslazenou, zásadně černou a minimálně čtyři šálky denně. Nesnesu v ní ani kapku mléka, od doby, kdy běžel v televizi ten dokument o telátku, které několik dní a nocí volalo po matce. To mi stačilo, s mlékem byl okamžitě konec. A to bylo roky předtím, než mi kafe vůbec začalo chutnat — tehdy v šestnácti, u jednoho z těch velkých oken ve školní jídelně, kde se dalo sedávat o samotě, s pohledem upřeným ven na chřadnoucí zeleň.

„Žádný jeřáb to nebyl,“ prohlásí, aniž zvedne oči od novin. „Možná mořský orel.“

Prstem přebíhá po sloupcích, občas mu přitom zaškube ve tváři. Strniště vousů ho dělá starším. Dřív o sebe tak dbal, holil se vždycky brzy ráno, než odešel do práce. Pěna na holení vypadala jako šlehačka.

Zeptá se mě, jak se mám a jestli se mi daří v práci. Já na to, že je všechno dobré, v práci i jinak. Po doušcích

polykám oslazenou kávu a prohlížím si ho, když se zrovna nedívá. Obličej je užší než můj, já mám mámi-ny vysedlé lícní kosti i šedé oči. Ale záda jsou jeho — uvnitř shrbená a navenek rovná a silná. Dlouho jsem vůbec nedokázal nosit košile, protože mi ho připomínaly. Bylo to jako oblékat se do jeho kůže. Teď už na sebe nic jiného nevezmu. Zároveň je zvláštní pocit se sem vypravit. Připadá mi to jako putování nazpátek v čase, každý metr silnice se rovná několika týdnům života. Člověk se stále zmenšuje. Navíc je tu ohromné ticho. A to se mluvením jen zhoršuje.

„Četl jsem, že když člověk pracuje po nocích, užene si rakovinu,“ prohlásí. „Psali to v novinách.“

Pár milimetrů pod hladinou vidím bílé okraje šálku, ale na dně se přelévá sedlina. Táta si prohlíží program rozhlasového vysílání. Dřív si ráno pouštěl rádio Klasik. Vstával dřív než já s mámou. Jednou jsem ho zastihl v polovině árie, byla zima, za oknem tma jako v pytli a mně možná osm let. Měl jsem namířeno na záchod, a když jsem v polospánku jen ve spodkách procházel kolem, všiml jsem si, jak se v kuchyni opírá o linku, s lopatkami stlačenými na zádech k sobě jako pár křídel. Jen tak tam stál a do toho ta nebeská skladba.

|

Nehostí mě dlouho. Jakmile dopijeme kávu, chce jít ven a pokračovat v práci.

„Dřív ses o tu straň přece nestaral,“ zastavím se na plochých kamenech vedoucích nahoru k silnici

a začnu se přehrabovat v kapsách ve snaze najít klíče od auta.

„Vždyť sám vidíš, jak to tu zarůstá,“ opáčí. „Nemám chvilku klidu.“

Když ucítím pod prsty chladný kov, rozhlédnu se po zahradě. Na samém okraji svahu nad řekou se tyčí osamělý javor. Ani stébélko nevyčínívá z řady. Spadne několik listů, chvíli se vznáší ve vzduchu a pak se snesou na zastřižený trávník.

„Ale nepřeháněj to,“ promluvím tiše.

Jenže on už je duchem zpátky dole u řeky, u poloprázdného kolečka, oblázků na pobřeží, na něž šplouchá voda, a cítí, jak se ruka chápe stonků bodláčí, až úplně u země, kde se dají sevřít nejpevněji.

Cestou k autu se za ním ještě jednou otočím, právě ve chvíli, kdy se mi ztrácí z dohledu. Má naspěch, jako by se bál, že mu něco uteče.

Nasednu do své malé mazdy s šedými potahy a rozbitou palubní přihrádkou. Opřu se, ale mám pocit, že něco není v pořádku. V zadním zrcátku vidím jen polovinu výhledu a nohama nedosáhnou na pedály. Upravím nastavení sedadla. Potom i zrcátek. Přední sklo je celé umatlané, jako by ho někdo důkladně osahal rukama ve snaze dostat se ven.

Jedu zpátky do města.

|

„Vím, že je trochu pozdě teď řízkovat kytky,“ prohlásí máma a chvatně zalije všechny rostliny, než mě přijde

do předsíně obejmout. V ruce stále drží bílou konvičku.

Boty nechám stát na rohožce a bundu si odložím na háček vedle jejího kabátu.

„Jak to vypadá s Aronem?“ ozve se z kuchyně.

Slyším cinkot porcelánu.

„Já si kafe nedám,“ řeknu proto a jdu za ní.

Zarazí se a místo šálků vyndá dvě sklenice.

„Mám malinovou šťávu,“ prohlásí. „To by šlo, ne?“

„Rozhodně,“ ujistím ji. „Zrovna čistil porost dole u řeky. Dost se do toho obul.“

Máma vytáhne lahev sirupu a připraví šťávu do džbánu. Zase si obarvila vlasy na červeno, což krásně ladí s bílým propínacím svetrem. Nohy jí kmitají po koberci sem a tam.

„Copak ony se pořád vyrábějí hadrové koberečky?“ nadhodím. „Nebo je to ten, co máš po babičce?“

„To víš, že vyrábějí,“ oduší a vyndá z mrazáku umělohmotnou dózu. „Dokud budou existovat hadry, budou se z nich dělat koberce. Protože vždycky najdeš něco starého, co se dá natrhat a použít. Tenhle je po babičce. Pamatuješ se na něj?“

Koberec je mechově zelený, světle žlutý a tmavomodrý, s trásněmi spletenými do copánků.

„Myslím, že ne,“ odpovím.

„Posadíme se do salonku,“ prohlásí.

Následuju ji klenutým průchodem dovnitř. Okna jsou přeplněná květinami, závěsnými květináči a záclonkami. Stojí tam několik polic s knihami, které si

podle mého pořídila jen tak mimochodem, ale nikdy nepřečetla. Knihovnu přece člověk mít musí. Malá televize. Vitrína a krásný starý sekretář. Na stole přímo pod oknem se tísní nařízkované rostlinky ve skleničkách. Konferenční stolek před sedací soupravou je ze světle hnědého dřeva a má prosklenou horní desku. Patří k němu i dvě barevně sladěná křesla, ta nejsou ovšem určená k sezení, aby se náhodou neodřela. Proto jsou uklizená. Vyhodit je však nemůže, protože se stolkem tvoří soupravu.

„Očividně ho ruší nějaký pták,“ prohlásím a posadím se na pohovku.

Vezme z podnosu sklenici a nalije nám oběma šťávu. Má nádhernou rubínově červenou barvu.

„Dej si,“ nabídne mi máma dózu se sušenkami. „Za chvílku povolí.“

Jednu si vezmu a odložím ji na stůl. Šťáva je silná tak akorát, ačkoli máma sama ji radši víc naředěnou. Zakousne se do sušenky a drobečky pochyťá do ruky.

„Takže pták,“ promluví.

„Myslí si, že orel mořský.“

„To určitě!“ odtuší máma. „Spíš jeřáb. Mimochodem, dočetla jsem se, že když člověk pracuje po nocích, užene si z toho rakovinu.“

Mlčím a přejíždím si ukazovákem po kloubech druhé ruky. Jsou suché jako brusný papír.

„Víš, občas, když nemůžu spát, tak si tě představuju, jak tam sedíš úplně sám pod těmi zářivkami.“

„Já netušil, že špatně spíš,“ odvětim.

„Ále, jen tu a tam,“ prohlásí. „To víš, k stáru člověk často jen tak leží a dumá o životě.“

Sušenka chutná přesně tak, jak si to pamatuju z dětství. Tyhle byly tátovy nejoblíbenější, zatímco máma by radši sáhla po větším zákusku, nejraději po koláči nebo dortu. Jenže ty se u nás doma nevedly. Zato čajové pečivo s marmeládou se našlo téměř pokaždé a mandlové sušenky vždycky, protože ty nikomu nechutnaly. Kdykoli přišla návštěva, všechny putovaly na stůl a mě hrozně bavilo nandávat je na třípatrový podnos. Pěkně jako v cukrárně. Většinou nás navštěvovaly máminy dvě sestry. Melker téměř nikdy, protože se s tátou před několika lety pohádali. Táta nepil vodu se šťávou, jen kafe. Jednou našel v nějaké skříni zapadlou cigaretu a okamžitě si zapálil, jako by se nechumelilo. Jako by z něj najednou byl někdo jiný. Já vůbec netušil, že někdy dřív kouřil. Když pak máma přišla a prohlásila, panebože, tady to ale páchne kouřem, nehnul ani brvou. Já jí pošeptal, že to byl táta, a myslel jsem si, že se příšerně rozčílí, ale ona se místo toho rozesmála na celé kolo a táta jakbysmet, novým hurónským smíchem. Pak si k němu přisedla a oba tam seděli a chechtali se. Jen tehdy jedinkrát jsem tátu viděl kouřit.

„Jak jste se s tátou poznali?“ nadhodím.

„To přece víš,“ opáčí. „Při tanci v hotelu. Šla jsem vyzvat já jeho, protože jsme se s kamarádkami vsadily, jestli si na to troufnu.“

„A vybrala sis ho, protože vypadal, jako by tam nejradši nebyl.“

„Přesně tak.“

Dolije mi šťávu.

„Já si vážně nedovedu představit tátu při tanci,“ prohlásím a všimnu si, že mám na nohavici kávovou skvrnku ve tvaru medvědí hlavy.

„Tehdy tancovali všichni.“

„To jo, ale i tak.“

Máma vstane a vyjde se skleničkou do kuchyně. Slyším, jak otvírá kohoutek.

„Co dělá Roger?“ zeptám se, když se usadí zpátky do křesla.

„S tím už se nevidám,“ pronese.

„A proč ne?“

„No, nějak to vyprchalo. Nebaví ho cokoli podnikat a znáš mě. Víš, že jsem začala chodit na hodiny tance?“

„Cože?“

„Tanga. Argentinského, ačkoli většina lidí chce tancovat to finské.“

„Já ani nevěděl, že existují dva druhy.“

„Ale existují. Moc chlapů tam nechodí, ale zatančila jsem si s tvým bývalým terapeutem, vzpomínáš si na něj? Bengt-Erik?“

„Ale kde bereš tu odvahu?“

Máma se zasměje.

„Nic tak hrozného na něm snad není?“

„Ne, chci říct — kde bereš odvahu se jen tak přihlásit na kurz? Nebojíš se, že...“

„Že co?“

„Nic, já nevím.“

„Z něčeho takového nemá smysl mít strach. K tomu se hodí spousta jiných věcí, pokud se chce člověk mermomocí trápit. Třeba důchody. Rasisti ve vládě. Tuhle ostýchavost máš po otci.“

Ušklíbnu se.

„To máš asi pravdu.“

—
Mlčky přihlíží, jak si zavazuju boty. Vstanu a vezmu si od ní sáček mraženého jablečného protlaku. Přidávej ho do kaše, radila mi, jako bych patřil k těm, co si k snídani vaří kaši, respektive si vůbec nějakou snídani dělají. Obejmeme se a já se obracím a chci odejít.

„Má doma uklizeno?“ zeptá se a já se zarazím. „Vypadal, že se mu daří dobře?“

Přikývnu.

„A u tebe je taky všechno v pořádku? Doopravdy?“

Je v tom cosi vyčkávavého.

„Je,“ prohlásím a čekám, že něco dodá, ale ona jen přikývne a s tím se rozloučíme.

—
Tu noc se mi zdá o tátovi. Jsme v zahradním přístřešku, okenní sklo bičují větve, je noc a nad ostrohem zuří bouře. Stojí napůl odvrácený ode mě a ze svítlny na stěně před ním se line oranžová záře. Zvenku sem doléhá ohlušující rachot. Slyšíš, jak to tam venku řádí? ozve se dutým hlasem jakoby zdálky.

Snažím se na něj pohlédnout, ale tvář je nezřetelná, jako bych ji zahlédl v posledním okamžiku, než se ke mně otočí zády. Chci promluvit, ale přes burácení větru neslyším vlastního slova. Dávám se do křiku. Co je to za rány? Co je to za rány, táto? Mé nohy ztěžka kráčí směrem k němu, ale přiblížit se nedokážu. Vtom si všimnu, že něco skrývá v sepnutých dlaních. Je to zlaté. Sklání se k tomu. Světlo se zachvěje a začne blikat. Mnu si oči, zatočí se mi z toho hlava a pak v té mihotavé záři spatřím, jak vstává. Tiskne si své tajemství k hrudi a vrhá se střemhlav ven do bouře.

|

Na světě jsou i spolehliví tátové, přemítám, když na parkovišti před zaměstnáním zabouchnu dveře od auta. Takoví, co si v neděli dopoledne čtou na sluníčku noviny a broukají si u toho. Pak začnou trochu popíchnovat své potomky a ti s povzdechem utrousí áááchjo, tati, ty seš ale úplně mimo. Takový táta vás večer přijde přikrýt a je na něj vždycky spolehnutí. Potom tu jsou ti zlí, kteří nemají čas a člověk jim nikdy není dost dobrý. Ti, co vás zesměšňují před ostatními, pijí, vztekají se a prohlašují, že jste celá matka. A pak existují otcové, jako je ten můj, u nichž jste odjakživa měli pocit, že se nedokážou postarat sami o sebe. Ti většinou jen tak posedávají, a pokud ne, tak něco kutí, cokoli, jen aby se nezačali dusit. A potom si jdou zase sednout. Takoví, co se večer dívají na televizi, i když není na co, a chodí spát časně, přestože pak nemůžou usnout. Nikam nechodí,

nemají žádné přátele, snad jen nějakou rozpačitou ratolest, která se u nich ukáže jen výjimečně a s nevolí, protože je navýsost nepříjemné být pro někoho tím jediným, co v životě má. Navzdory tomu, že se nikdy pořádně nenaučili dávat najevo své pocity, projeví jí pak takoví otcové nepřiměřenou radost. Ta je totiž tak veliká, že ji nelze nevidět. Co s takovým tátou? Od zlého otce se vždycky dá odejít. Ale osamělému nebude sebevětší péče stačit. Ať se snažíte, jak chcete, stejně máte neustále pocit, že ho opouštíte.

V bledě žlutém světle chodby vypadá všechno mdle. Ve společné šatně najdu Molly, která tu sedí a zírá do prázdna, jako by ztuhla uprostřed pokusu zapnout si košili. Prasklý ret má zpola zahojený. Když ji mímám, probere se k životu.

„Čus, kámo,“ pozdraví a stáhne si vlasy do ohonu.

„Čus, to vypadá na vydařenou večer.“

Molly zavře skříňku, já se posadím na protější lavičci a začnu se převlékat.

„Už toho mám plný zuby,“ prohlásí. „Byl to samozřejmě Klas. Je to čurák.“

„Hmm,“ přitakám.

Mně tak každopádně připadá. Ale to přece není něco, co by člověk mohl říct přímo.

„A co ty? Jak se máš?“

Zastaví se ve dveřích. Vlasy má jako chomáče přize; zrovna minulý týden se zmínila, že od doby, co tu pracuje, jí jich „vypadala snad půlka“. A to jí je teprve dvaadvacet. Asi má nízký práh stresu.

„Ale jo,“ prohlásím.

Molly přikývne a semkne rty, načež mávne rukou směrem k výtahu a odejde.

Já zůstanu sedět. Zkusmo napnu jeden ze svých ochabujících bicepsů, ale v půlce to vzdám. Tělo mi najednou nesmírně ztěžkne. Vybavím si, kolikrát už jsem tu takhle seděl, každou z dřívějších podob tohoto těla, které se pak s povzdechem zvedlo, zavřelo dvířka od skříňky a na chvíli, jen na okamžik, se zastavilo, zavřelo oči a snad spatřilo jiný život. Jen po nepatrný okamžik. Nikdy ne příliš dlouho, protože to je nebezpečné. Je nebezpečné ulpět pohledem v nicotě, protože to neustálé strhávání nazpět vás nakonec rozbije. Ruce a nohy se polámou a člověk skončí na břiše s nosem na betonové podlaze, z níž se nedokáže zvednout.

Vstávám trochu příliš rychle. Když se mi rozjasní před očima, jsem už v půli cesty k výtahu. Vyznám se tady i poslepu.

|

„Kdo to byl?“ zajímá se Molly, když se vrátím do pokoje a zastrčím si telefon do kapsy.

Stařenka mezi námi je tak droboučká, že se člověku občas při převlékání pod povlečením úplně ztrácí. Jmenuje se Agnes a než se jí přitížilo, byla neskutečně vtipná.

„Moje máma,“ vysvětlím jí. „Aby mi připomněla, že mám zítra narozeniny.“

„A sakra,“ utrousí Molly. „A jak to oslavíš?“

„To nevím,“ opáčím a upravím Agnes příkrývku.
„Co myslíš ty?“

Jdeme do další místnosti. Molly první a já šikmo za ní. Prohlížím si mateřské znaménko na jejím krku.

„Měl bys podniknout něco zábavnýho. Seskok pádákem. Všichni mí známí, co to udělali, tvrdili, že to bylo snad to nejlepší, co kdy zažili. Ačkoli tě z toho může příšerně bolet v uších. Kvůli tlaku.“

Zašklebím se.

„Řítit se k zemi rychlostí několik set kilometrů za hodinu. No, nevím.“

„Tak nic.“

Molly pokrčí rameny.

„Stejně nechápu, proč tu každému nekoupí malý rádio,“ pokračuje. „To přece nemůže být bůhvíjak drahý. Z tohohle ticha by člověku hráblo.“

„Privatizované zdravotnictví,“ míním. „Zdravíčko, Ulriku, jakpak se vám dneska vede?“

Sedí na posteli s nohama pár centimetrů nad zemí. Občas se bez důvodu začne prát, ublíží si a musí na pohotovost. Ale většinu času jen tak prosedí.

„Nechce se vám na záchod?“

Molly usedne vedle něho. Já dojdou k oknu roztáhnout závěsy. Rozdíl je sotva patrný. Totéž vybledlé světlo. Pološero.

Občas mám sto chutí vyhodit to tu celé do vzduchu. Vyhladit celé oddělení. Anebo dát výpověď a prostě se jen tak rozběhnout pryč, dokud se mi nezačne